

[२०६६ सालको मदन पुरस्कार विजयी ग्रन्थ 'नेपालको बालीनाली र तिनको दिगो खेती' का स्रष्टा श्री नरबहादुर साउदको मन्तव्य]

मदन पुरस्कार गुठीका अध्यक्ष तथा सदस्यहरू,
सभामा उपस्थित विद्वद्वर्ग, सञ्चारकर्मी तथा सज्जनवन्द !

नेपाली साहित्यको उन्नयनमा समर्पित नेपाली साहित्यको शीर्षस्थ आस्थाकेन्द्र मदन पुरस्कार गुठीले साक्षा प्रकाशनद्वारा प्रकाशित 'नेपालका बालीनाली र तिनको दिगो खेती' पुस्तकलाई २०६६ सालको सम्मानित मदन पुरस्कार प्रदान गरेकोमा मलाई आनन्द अनुभूति भइरहेको छ। म मदन पुरस्कार गुठीप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु।

यस पुस्तकका लागि सन्दर्भ सामग्रीहरू जुटाउने र हरेक सहयोग गर्ने मेरा प्रिय भाइ स्वर्गीय मदनसिंह साउदप्रति श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। उनलाई भगवद् प्रेमानन्द उपलब्ध होस् भन्ने प्रार्थना छ।

साक्षा प्रकाशनले पुस्तक प्रकाशित गरिदिनुका साथै मलाई नेपालका प्रसिद्ध कृषि साहित्यकार एवं कृषिविशेषज्ञ प्रा. डा. फणीन्द्रप्रसाद नेउपानेसँग सम्पर्क गराइदियो। पुज्य गुरु प्रा. फणीन्द्रप्रसाद नेउपानेका मार्गदर्शन, आशीर्वाद र पारसवत स्पर्शले नै यो पुस्तक स्तरीय हुन सकेको हो।

यस पुस्तकको पाण्डुलिपि तयार गर्दा विद्युत् नभएकाले मट्टीतेलको ल्याम्प बालेर लेखन गर्दा टी.भी. आदिको व्यवधान नभएकाले एकाग्रता उच्च स्तरको थियो।

नेपालको अर्थतन्त्रको मुख्य आधार कृषि हो। हामीले बिहान बेलुका

हातमुख जोर चाहिने खाद्यान्नहरू खेतीपातीबाट उपलब्ध हुन्छ । तर खेतीपातीबारे सञ्चार माध्यम र नेतृत्वले धेरै कम बोलेको पाइन्छ । खाद्यान्न, तरकारी, फलफूल र जडीबुटीहरू उत्पादन गर्ने माटो हो । माटो एउटा जीवात् वस्तु मानिन्छ किनकि माटोमा असङ्ख्य सूक्ष्मजीवी रहेका हुन्छन् र यिनै सूक्ष्मजीवीहरूले माटोलाई बढी उर्वर, पानी धाम्न सक्ने, नरम र जीवन्त बनाइराख्न मद्दत गर्छन् । यस माटोलाई कसरी स्वस्थ, चीरकाल उब्जाउशील र विषरहित राख्न सकिन्छ ? कसरी विषरहित कृषि अपनाएर हावा, पानी र माटोलाई प्रदूषणरहित राख्न सकिन्छ ? विषमुक्त खाद्यवस्तु उत्पादन गरी जनताको स्वास्थ्य रक्षा कसरी गर्न सकिन्छ ? लागत घटाएर नेपालको कृषि प्रणालीलाई कसरी आत्मनिर्भर वा स्वावलम्बी बनाउन सकिन्छ ? रासायनिक मल र रासायनिक विषादीहरूको एकदमै राम्रो विकल्प हामीसँग उपलब्ध छन्, ती के हुन् ? रासायनिक खेतीले हाम्रो कृषि व्यवस्था परनिर्भर र बढी खर्चिलो हुँदै गइरहेको, माटो कडा र रूखो बन्दै गइरहेको अवस्था छ । बढी उब्जा दिने बिउ कसरी उत्पादन गर्न सकिन्छ ? देशको बालीनाली र माटो वर्षको अधिकांश महिनाहरूमा तिर्खाएको अवस्थामा रहन्छन् । तिनको प्यास ठाउँठाउँमा आहाल, पोखरी आदि बनाएर बर्सातको पानी सङ्कलन गरी कसरी मेटाउन सकिन्छ ? आदि यस्तै प्रश्नहरूको जवाफ लिएर पुस्तक आएको छ । कृषिलाई भरपर्दो, आयमूलक, स्वावलम्बी, दिगो र बढी उब्जाउ बनाई यसलाई सम्मानपूर्ण पेसाको रूपमा विकसित गर्नु जरुरी छ । देशलाई विषरहित स्वस्थ कृषि उत्पादन उपलब्ध गराउनु कृषिविद् र कृषकहरूको नैतिक दायित्व हो ।

भारतको पञ्जाब र हरियाणामा भइरहेको रासायनिक विषादी र रासायनिक मलहरूका अत्यधिक प्रायोगको कारणले त्यहाँ कलेजो, मुटु र मृगौलाका विरामीहरूको सङ्ख्या निकै बढेको प्रतिवेदन छ । दक्षिण भारतको काजु उत्पादन क्षेत्रमा एन्डोसल्फानामक विषादीको अत्यधिक

प्रयोगले विष माटो, भूमिगत पानी र हावामा भिसिएको हुँदा त्यहाँ नवजातहरू गभैबाट मुख र टाउको बाङ्गिएका, हातखुट्टा लुला भएका र अनेक शारीरिक र मानसिक विकारयुक्त पैदा भइरहेका छन्। आमाको दूध र गाईबस्तुको दूधमा समेत खाद्य शृङ्खलाबाट पसेका विषादीका अवशिष्ट फेला परिरहेका छन्। रासायनिक खेतीको यस्तो दुष्प्रभावबाट जोगिन हामीले समयमै प्राङ्गारिक खेतीमा किन जोड नदिने? मल र विषादीको आयात र अनुदानमा हुने खर्चलाई प्राङ्गारिक मल, गोठे मल, कम्पोस्ट मल, गड्यौली मल, हरियो मल, सूक्ष्म जैविक मल, उत्पादन, उन्नत बीऊ उत्पादन र जमिनको समतलीकरणमा लगानी गर्नुपर्ने देखिन्छ। कृषकहरूको कार्यबोछ कम गर्न कृषि औजार र उपकरणहरूको उत्पादन र प्रयोग बढाउने महत्त्वपूर्ण पक्षमा ध्यान गएको पाइँदैन। कृषि ऋण न्यूनतम ब्याजदरमा उपलब्ध हुनुपर्ने हो।

मदन पुरस्कार गुठीद्वारा यस वर्ष कृषि वाङ्मय पुरस्कृत भएकोमा नेपालका कृषिविद् र कृषिकर्मीहरू खुसी भएका छन् भन्ने कुरा प्रतिक्रियाहरू पढ्दा ज्ञात हुन्छ। विदेशमा बस्ने कृषिविद्ले पनि गुठीलाई धन्यवाद दिएका छन्। धान, गहुँ, मकै, कोदो, दाल, उखु, तोरी, सस्युँ, आलु आदिको चर्चालाई महत्त्व दिनु नेपाली कृषकहरूलाई सम्मान गर्नु हो। नेपाली कृषिजनहरूको तर्फबाट मदन पुरस्कार गुठीप्रति आभार र धन्यवाद प्रकट गर्छु। नेपाल सरकारद्वारा यस पुस्तकलाई प्रत्येक गा.वि.स.मा पुऱ्याउने कार्य होस् भन्ने अपेक्षा छ। सुदूर पश्चिम नेपालमा कृषि विश्वविद्यालय स्थापना हुनु आवश्यक देख्छु।

जगदम्बा परिवार र दीक्षित परिवारले नेपाली भाषाको उन्नयनका लागि गुठी स्थापना गरी विगत ६ दशकदेखि पुरस्कारहरू प्रदान गरिरहेको छ। यो धेरै प्रशंसनीय र नेपालीहरूलाई गौरवान्वित गर्ने सत्कार्य हो।

साहित्य आजको युगमा विज्ञान र प्रविधिलाई पनि अभिव्यक्ति दिने

चुनौती छ। प्राविधिक शब्दहरूको निर्माण र तिनको सही प्रयोग एउटा कठिन कार्य हो। कृषि, आयविज्ञान, अभियान्त्रिकी, कम्प्युटर आदिको प्राविधिलाई पनि नेपाली भाषाले सजिलै अभिव्यक्त र व्याख्या गर्न सक्नुपर्छ। प्राविधिक शब्दहरूको अभावमा भाषा अधुरो रहन्छ। यस पुस्तकमा प्राविधिक शब्दहरूको निर्माण, सङ्कलन र प्रयोग भएको छ, खेतखलो र खेतबारीमा प्रयोग हुने भाषा उजागर भएको छ। प्राविधिक विषयहरू पनि नेपाली भाषामा नै अध्ययन र अध्यापन हुन सकेमा प्राविधिक ज्ञान तृणमूल स्तरसम्म सलल बगन सहज हुन्छ। यसो हुन सकेमा हाम्रो राष्ट्रियता र एकता पनि सङ्गठित हुने छ। हाम्रो संस्कृति सनातन, चीरकाल परीक्षित दिगो भएकाले हामीले आफ्नै भाषा, भेष, भेषज र भोजनलाई बढी महत्त्व दिनुपर्छ।

अङ्ग्रेजीमा रहेका प्राविधिक शब्दहरूलाई नेपालीकरण गर्न संस्कृत भाषाको ज्ञान अपरिहार्य देखिन्छ। साथै संस्कृत साहित्यमा रहेको अमूल्य जीवनदर्शन, ज्ञान र सदाचारलाई जनसमक्ष ल्याउन र विगतमा संस्कृतका सहायताले भएको शोषण भेटाउन पनि कम्तीमा माध्यमिक विद्यालय स्तरसम्म संस्कृतको पढाइ हुनु आवश्यक देखिन्छ। विदेशीहरू हाम्रा ऋषिमुनिले अर्जेको ज्ञान पाउन लालायित छन्, हामी भने त्यसलाई परित्याग गरिरहेका छौं। हामीले पोषण, औषध र मलको स्रोत गौमाता गाईको पहिलेभन्दा बढी सम्मान र संरक्षण गर्नुपर्छ।

अपाङ्ग भएर जिउन धेरै कष्टकर हुन्छ। नेपाललाई अपाङ्गमुक्त राष्ट्र बनाउन नेपाल सरकारले चाँडै Stem Cell Therapy सेवा आरम्भ गरी थप अपाङ्गता रोक्न र विद्यमान अपाङ्ग व्यक्तिहरूको उपचार व्यवस्था मिलाउन कदम चालोस् भन्ने अनुरोध छ।

नवरात्रिको उपलक्ष्यमा यो भन्न चाहन्छु, कि यी निरीह, निर्दोष पशुहरूको हत्या नगरौं। जसरी हामीलाई बाँच्न प्रिय लाग्छ त्यसरी

नै तिनीहरूलाई पनि जिउने रहर होला । ब्रह्माजीले दानव, मानव र देवताहरूलाई एक महान् उपदेश दिए । द द द दयध्वम् दम-दमन । दानवहरूलाई भने कि जीवात्प्रति दया गर, मानिसहरूलाई भने कि दान देऊ, बाँडेर खाऊ र देवताहरूलाई भने कि आत्मानुशासनमा रहूँ, इन्द्रिय दमन गर । हामी पशुहरूप्रति निर्दयी छौँ । माता भगवती सबैकी आमा हुन् । उनी आफ्ना सन्तानहरूका हत्या भएको देखेर कहिल्यै खुसी हुन सकिदैनन् । हामी सात्त्विक दसैँ मनाऔँ ।

देशमा जात, भाषा, धर्म र क्षेत्रीयताको आधारमा द्वेष सिर्जना गर्नु भनेको राष्ट्रियतालाई कमजोर तुल्याउनु हो । कुनै जात, वर्ग वा क्षेत्रको हनुभन्दा पहिले हामी नेपाली हौँ ।

अय निजः परो वेत्ति गणना लघुचेतसाम् ।

उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम् ।

सानो मन भएको व्यक्तिले यो मेरो, ऊ परको, हामी यहाँका, तिनीहरू त्यहाँका आदि गणना गर्छन् तर उदार एवं विशाल हृदय भएका व्यक्तिका लागि यो संसार नै एउटा परिवार हो । हाम्रो दुई छिमेकी राष्ट्र ठूला छन् । त्यहाँका त्यत्ति मानिसहरू आपसमा मिलेर बसेका छन् आफूलाई भारतीय वा चिनियाँ हुँ भनेर गर्व गर्छन् तर हामी थोरै भएर पनि आपसमा लड्छौँ भने यो लाजमर्दो कुरो हो ।

सबै समस्याको मूल भ्रष्टाचार हो । जिल्लाहरूमा हेर्नुहोस् कागजमा विकास भएको देखाइन्छ विकासको रकम क्षेत्रमा पुग्दैन । देश आर्थिक अशुचिताले प्रदूषित भइरहेको छ । नेतृत्वमा केवल सदाचारी, इमान्दार, भ्रष्टाचार विरोधी देशप्रेमले ओतप्रोत, करोडौँको प्रलोभनलाई पनि सजिलै लत्याउन सक्ने व्यक्तिहरू मात्र पुग्नु भनी हामी सबैले सचेत र सङ्गठित हुनुपर्ने आजको टड्कारो आवश्यकता देख्दछु ।

आज मसँगै सम्मानित हुनुभएका विद्वान् मित्र डा. राजेन्द्र विमललाई म हार्दिक शुभकामना र वधाई अर्पण गर्दछु। गुठी परिवारप्रति पुनः धन्यवाद !

अन्त्यमा सर्वज्ञ, सर्वशक्तिमान् र सर्वव्यापी ईश्वर यस सभामा उपस्थित मान्यगण, नेपाली जनता र सम्पूर्ण जीव तथा निर्जीवहरू समक्ष म एउटा प्रस्ताव राख्न चाहन्छु। प्रस्ताव हो, म तपाईंहरू सवैलाई प्रेम गर्छु। सवैलाई प्रणाम। विजयादशमीको हार्दिक शुभकामना छ।

